

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

**Sondaj privind creditarea companiilor
nefinanciare și a populației**

Februarie 2015

Sondaj¹ privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației, februarie 2015

Sinteză

În cazul companiilor nefinanciare, standardele de creditare au fost menținute constante în T4/2014, băncile estimând relaxarea moderată a acestora pentru T1/2015. Cererea de credite din partea firmelor a consemnat o creștere marginală la nivel agregat, iar pentru trimestrul următor (T1/2015) instituțiile de credit preconizează un avans moderat. În cazul populației, standardele de creditare au fost menținute constante atât pentru creditele destinate achiziției de locuințe și terenuri, cât și pentru cele de consum. Cererea de împrumuturi din partea populației a înregistrat o dinamică mixtă în T4/2014, însă instituțiile de credit anticipează pentru trimestrul următor (T1/2015) o creștere moderată indiferent de segment.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T4/2014	T1/2015 (așteptări)	T4/2014	T1/2015 (așteptări)
Populație	Imobiliare	→	↓	↑	↑
	Consum	→	→	↓	↑
Companii, total		→	↑	↑	↑

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în *sus/jos/orizontal* indică o *relaxare/înăsprire/menținere constantă* a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în *sus/jos/orizontal* indică *avansul/contractia/menținerea constantă* a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele trei luni, respectiv așteptările privind următoarele trei luni). Culoarea *albastră* indică modificări de amploare marginală, iar culoarea *roșie* de amplitudine moderată sau mare.

A. Sectorul companiilor nefinanciare

- **Standardele de creditare** au fost menținute constante în T4/2014, după ce în trimestrul anterior acestea au fost relaxate moderat. Pentru T1/2015, instituțiile de credit estimează o relaxare moderată a condițiilor de creditare, indiferent de tipul creditului.
- **Termenii creditării** au fost menținuți în T4/2014 la un nivel similar trimestrului anterior cu excepția următorilor termeni care au fost relaxați marginal: cerințele privind scadența maximă, costurile creditării altele decât dobânzile și *spread*-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M.
- **Cererea de credite** a consemnat o creștere marginală în T4/2014 la nivel agregat, pe fondul majorării cererii de credite din partea corporațiilor și a cererii de finanțare pe termen scurt a întreprinderilor mici și mijlocii. Pentru T1/2015, instituțiile de credit

¹A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe--6352.aspx>).

prognozează o creștere moderată a cererii de credite a companiilor, în special pe fondul avansului cererii pentru împrumuturi pe termen lung din partea IMM.

- **Riscurile asociate companiilor**, clasificate în funcție de sectorul de activitate al acestora, au înregistrat o evoluție mixtă în T4/2014 – agricultura, intermedierea financiară, sectorul imobiliar și de turism fiind percepute ca având riscuri în creștere, în timp ce sectorul energetic fiind apreciat ca având riscuri în scădere, comparativ cu T3/2014. În funcție de dimensiune, microîntreprinderile reprezintă singura categorie căreia băncile i-au asociat un risc de credit în creștere, în timp ce în cazul celorlalte clase, băncile apreciază menținerea constantă a riscurilor comparativ cu trimestrul anterior.

B. Sectorul populației

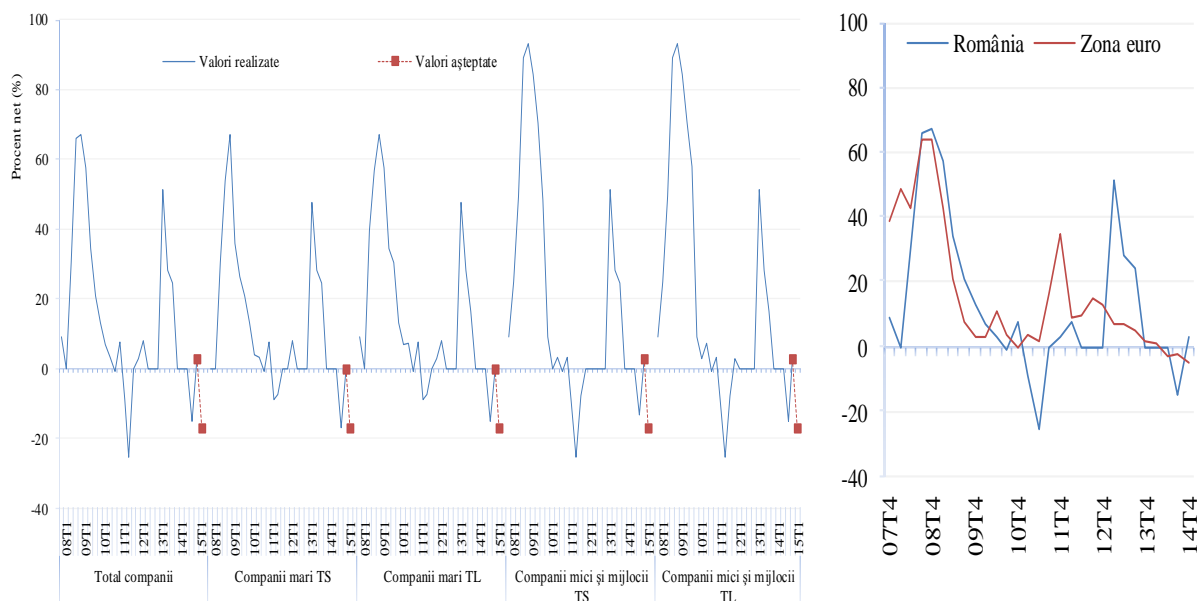
- **Standardele de creditare** au fost menținute constante în T4/2014, atât pentru creditele pentru achiziția de locuințe și terenuri, cât și pentru creditele de consum. Băncile anticipează că în trimestrul următor (T1/2015) standardele de creditare se vor înăspri pentru creditele destinate achiziției de locuințe și terenuri și vor rămâne constante în cazul creditelor de consum.
- **Termenii creditării** au rămas neschimbați atât pentru creditele pentru achiziția de locuințe și terenuri, cât și pentru creditele de consum, în T4/2014.
- **Cererea de credite** a avut evoluții mixte în T4/2014, cererea pentru creditele imobiliare crescând moderat, în timp ce solicitările pentru creditele de consum s-au diminuat semnificativ. Băncile anticipează pentru trimestrul următor (T1/2015), avansul cererii pentru ambele segmente de credite.

A. Creditarea companiilor nefinanciare

1. Standardele de creditare

Instituțiile de credit au menținut constante standardele de creditare în T4/2014, în vreme ce anticipările acestora indicau o relaxare marginală. Băncile estimează, pentru T1/2015, o relaxare moderată a condițiilor de creditare (Grafic 1).

Grafic 1: Modificări ale standardelor de creditare (procent net (%))

Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, ianuarie 2015

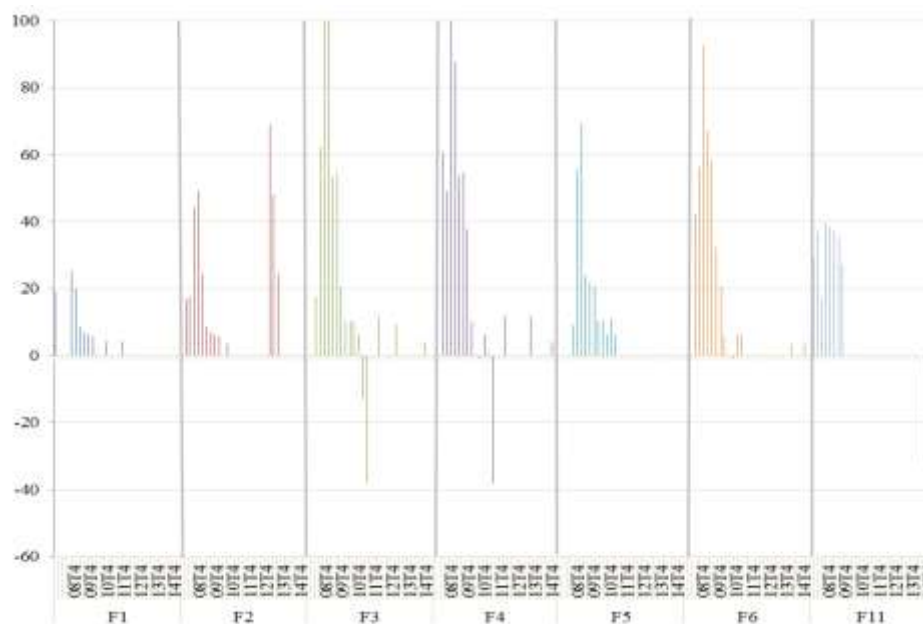
Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
- valorile așteptate privesc atât standardele de creditare, cât și termenii creditării

În structură, băncile au păstrat neschimbate standardele de creditare pentru împrumuturile acordate companiilor indiferent de dimensiunea firmelor sau maturitatea creditelor. Pentru T1/2015, instituțiile de credit anticipează o relaxare moderată a condițiilor de creditare pentru toate tipurile de împrumuturi.

La nivelul zonei euro, instituțiile de credit au continuat în T4/2014 ciclul de relaxare a standardelor de creditare aferente împrumuturilor accesate de companii (procent net de -5 la sută, față de -2 la sută în trimestrul anterior). Această evoluție a fost determinată de reducerea constrângerilor bilanțiere ale instituțiilor de credit, diminuarea costurilor finanțării, precum și îmbunătățirea accesului la finanțări de pe piața de capital. Pentru T1/2015, așteptările băncilor din zona euro indică o nouă relaxare marginală a condițiilor de creditare.

La nivel agregat, principalii factori care contribuie la modificarea standardelor de creditare de către băncile autohtone au rămas neschimbați (Grafic 2).

Grafic 2: Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

F1	Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii	F7	Riscul asociat unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor (doar pentru creditele garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale)
F2	Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR	F8	Presiunea concurenței din sectorul bancar
F3	Așteptările privind situația economică generală	F9	Presiunea concurenței din sectorul nebanca
F4	Riscul asociat industriei în care activează compania	F10	Concurența cu alte surse de finanțare (piața de capital și acționariat etc.)
F5	Modificarea ponderii creditelor neperformante în portofoliul băncii	F11	Alți factori
F6	Riscul asociat colateralului/garanției solicitate		

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
 - factorii F7, F8, F9 și F10 nu au suferit modificări

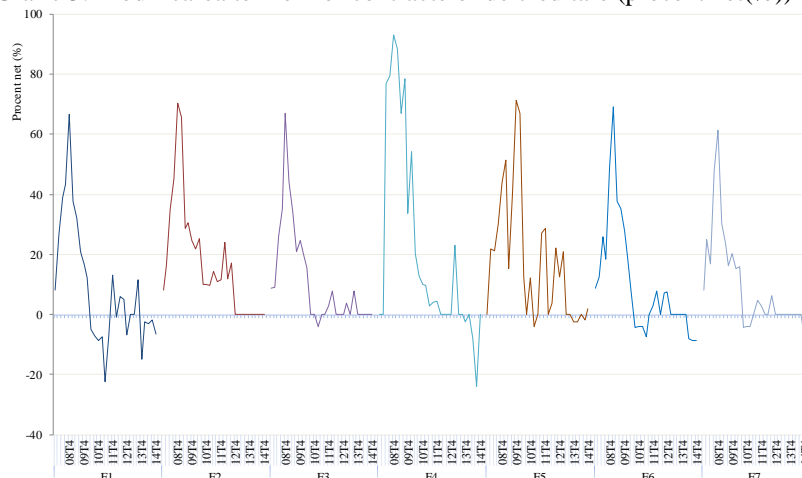
A2. Termenii creditării

În T4/2014, instituțiile de credit au relaxat marginal termenii contractelor de creditare referitori la *spread*-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M, scadența maximă și costurile creditării altele decât dobânzile. Ceilalți termeni ai contractelor de creditare nu au suferit schimbări semnificative (Grafic 3).

Nivelul LTV (*loan-to-value*) pentru creditele garantate preponderent cu ipotecă aflate în portofoliul băncilor la T4/2014 s-a situat în jurul valorii de 105 la sută, în timp ce în cazul creditelor nou acordate în T4/2014 s-a consemnat o îmbunătățire marginală la 88 la sută (comparativ cu 90 la sută anterior).

În T4/2014, instituțiile credit au estimat un nivel al pierderii în caz de nerambursare (LGD²) pentru creditele care au intrat în starea de nerambursare³ de circa 50 la sută, în scădere comparativ valoarea din trimestrul anterior, de 58 la sută⁴.

Grafic 3: Modificarea termenilor contractelor de creditare (procent net(%))

- F1 Spread-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M
- F2 Prima solicitată pentru creditele mai riscante
- F3 Plafon maxim pentru valoarea creditului
- F4 Cerințele de colateral/garanții
- F5 Clauze contractuale
- F6 Scadența maximă
- F7 Costurile creditării, altele decât dobânzile (comisioane, etc.)

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor de creditare

A3. Cererea de credite

În T4/2014, cererea de credite din partea companiilor nefinanciare a înregistrat o creștere de amploare marginală la nivel agregat (Grafic 4). Această evoluție a avut loc în condițiile în care cererea de finanțare din partea corporațiilor s-a majorat într-un ritm moderat indiferent de maturitate. La nivelul întreprinderilor mici și mijlocii dinamica a fost mixtă: cererea de credite pe termen scurt a consemnat o creștere de amplitudine ridicată, însă cea de împrumuturi pe termen lung s-a diminuat marginal. Pentru trimestrul următor (T1/2015), băncile estimează o creștere a cererii de credite la nivel agregat, în special pe fondul avansului cererii pentru împrumuturi pe termen lung din partea IMM.

A4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare

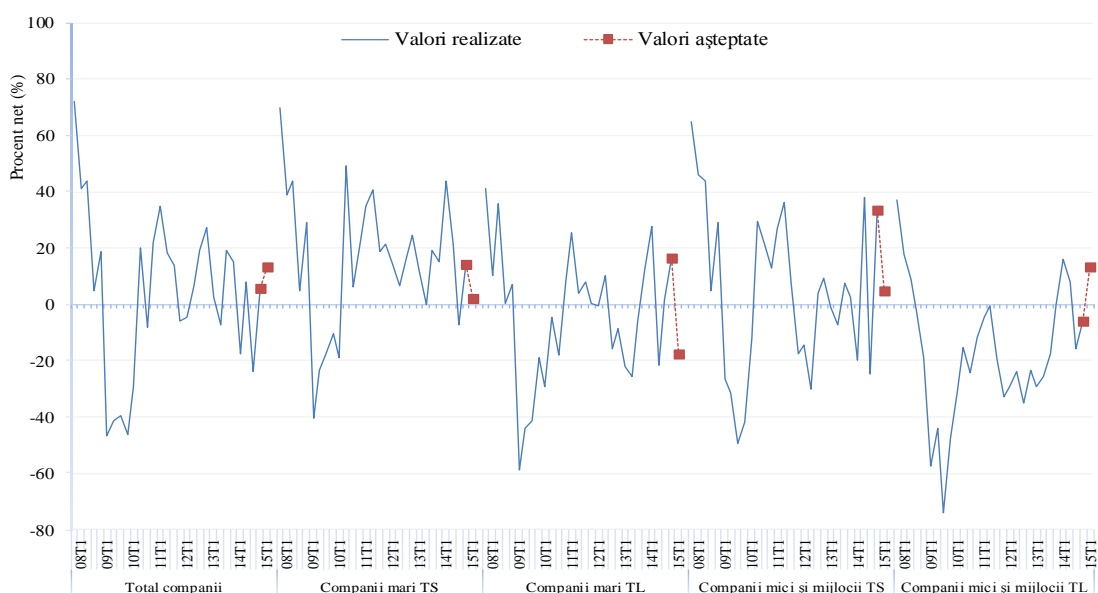
În percepția instituțiilor de credit, riscurile asociate companiilor nefinanciare în funcție de sectorul în care activează au avut o evoluție mixtă în T4/2014 față de trimestrul anterior (Grafic 5). Pentru al doilea trimestru consecutiv, agricultura este percepută ca fiind cel mai riscant sector. Totodată, în ramuri de activitate precum intermedierea financiară, imobiliară și turism riscul de credit este de asemenea considerat ca fiind în creștere. Singurul sector pentru care băncile percep un risc mai scăzut comparativ cu trimestrul precedent este cel energetic.

² Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator și (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD.

³ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

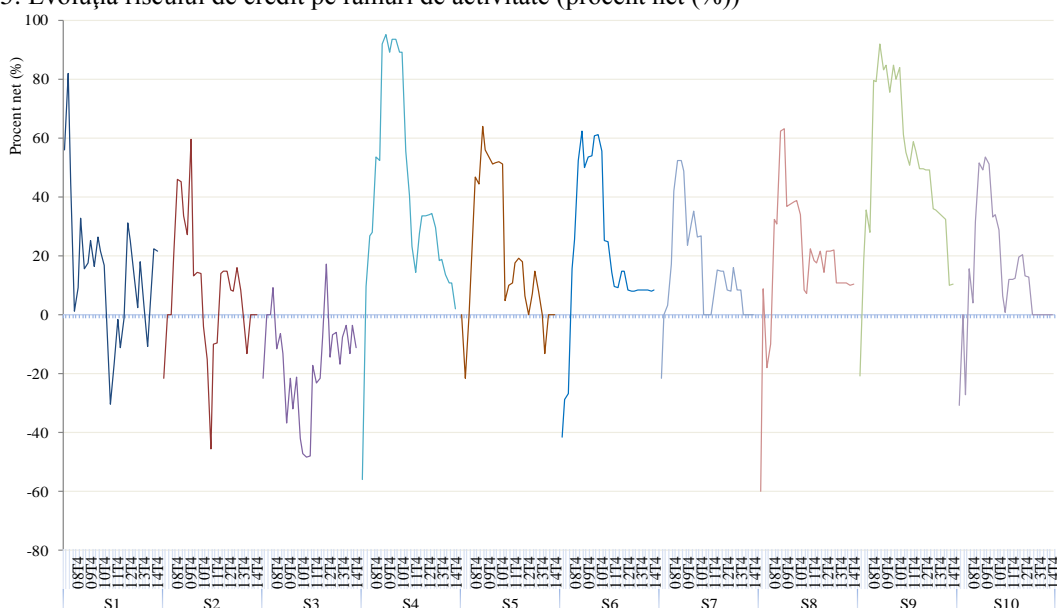
⁴ Nivelul LGD înregistrat în trimestrul III 2014 (58 la sută) a fost influențat de operațiunile de externalizare a creditelor și, respectiv, de scoatere în afara bilanțului efectuate de instituțiile de credit.

Grafic 4: Dinamica cererii de credite (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

Grafic 5: Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate (procent net (%))

S1	Agricultură, piscicultură	S5	Comerț	S8	Intermediere financiară
S2	Industrie	S6	Turism	S9	Tranzacții imobiliare
S3	Energie	S7	Transport, comunicații, Poștă	S10	Alte servicii
S4	Construcții				

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

Similar trimestrului anterior, în T4/2014, singura clasă de companii, grupate în funcție de dimensiune, pentru care instituțiile de credit percep riscurile din activitatea de creditare ca fiind în creștere rămâne cea a microîntreprinderilor. Pentru al doilea trimestru consecutiv, băncile au apreciat că riscul aferent IMM s-a menținut constant (Grafic 6), o evoluție asemănătoare fiind înregistrată și în cazul corporațiilor.

Grafic 6- Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii (procent net (%))

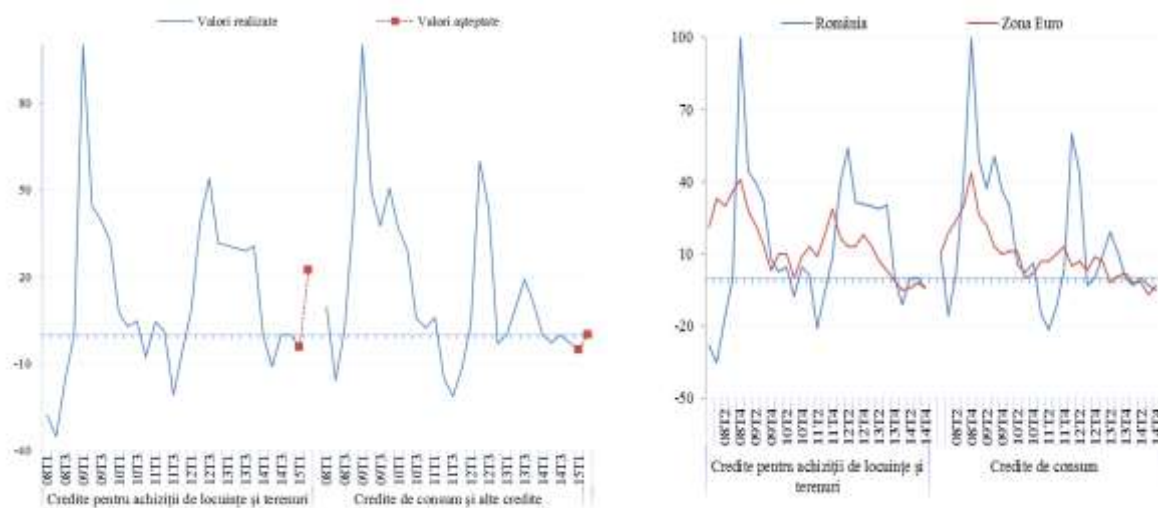
Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

B. Creditarea populației

B1. Standardele de creditare

În T4/2014, standardele de creditare nu au înregistrat modificări semnificative, atât în cazul creditelor imobiliare, dar și al celor de consum (Grafic 7).

Grafic 7 - Modificarea standardelor de creditare a populației (procent net (%))

Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, ianuarie 2015

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
- valorile așteptate privesc atât standardele, cât și termenii creditării

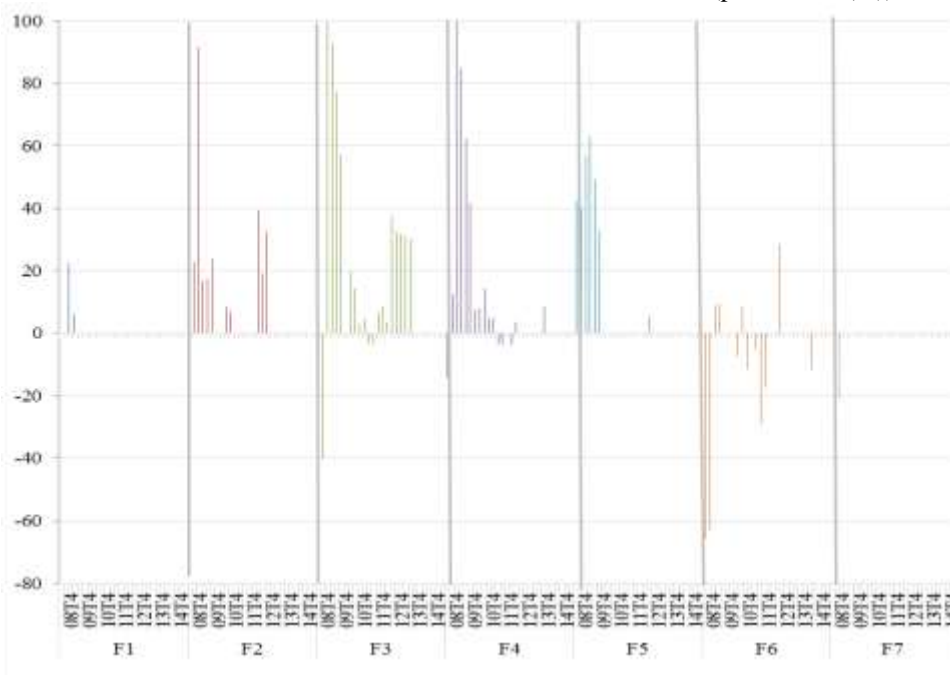
Spre comparație, în zona euro instituțiile de credit au continuat tendința de relaxare a condițiilor de creditare din ultimele două trimestre, atât în cazul creditelor imobiliare cât și ale celor de consum. Presiunile competiționale au influențat în principal această evoluție. Pe termen scurt (T1/2015), băncile din zona euro prognozează continuarea tendinței de relaxare a standardelor de creditare, pentru ambele segmente de creditare.

Băncile autohtone anticipează pentru T1/2015 o înăsprire moderată a standardelor aferente creditelor pentru achiziția de locuințe și terenuri, în timp ce în cazul creditelor de consum acestea vor rămâne neschimbate.

B2. Aspecte specifice creditării imobiliare (achiziția de locuințe și terenuri)

Factorii care contribuie la modificarea standardelor de creditare aferente creditelor imobiliare s-au menținut neschimbați în T4/2014, Grafic 8.

Grafic 8 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

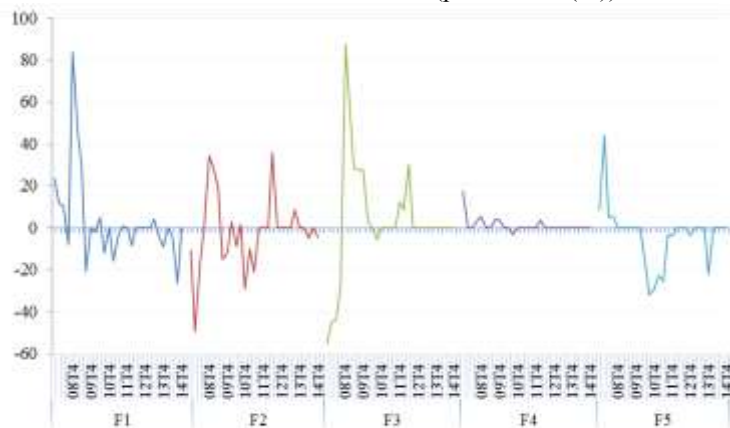
F1	Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii dumneavoastră	F4	Așteptările privind piața imobiliară (modificarea probabilității apariției unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor)
F2	Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR	F5	Modificarea ponderii creditelor neperformante pentru locuințe în portofoliul băncii
F3	Așteptările privind situația economică generală	F6	Modificarea concurenței din sectorul bancar
		F7	Modificarea concurenței din sectorul nebanca

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

Termenii aferenți creditelor imobiliare nu au cunoscut modificări semnificative în T4/2014. Grafic 9.

Grafic 9 – Termenii creditării imobiliare (procent net (%))

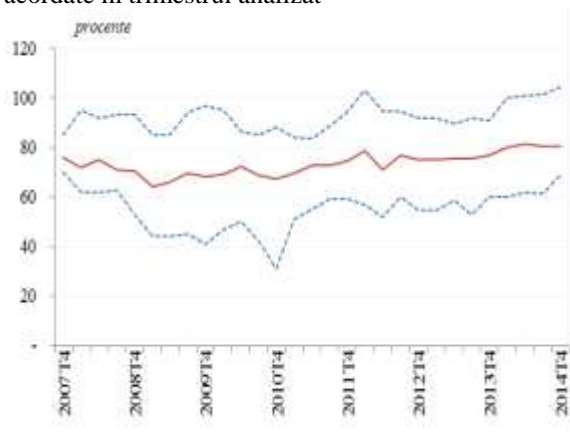
- F1 Spread-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M
- F2 Ponderea maximă a creditului în valoarea garanției imobiliare (LTV)
- F3 Ponderea maximă a serviciului datoriei lunare în venitul lunar
- F4 Scadența maximă
- F5 Costurile creditării, altele decât dobânzile (comisioane, etc.)

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor creditării

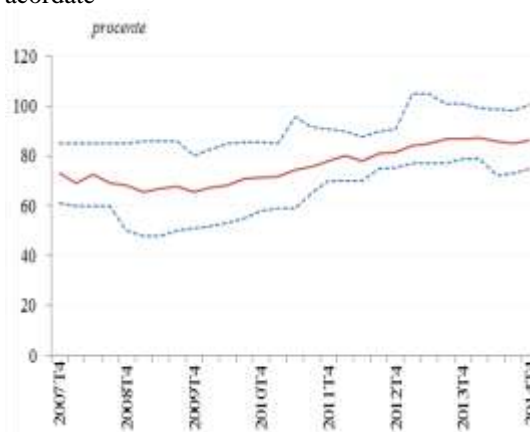
Valoarea medie a LTV (*loan-to-value*) pentru creditele nou acordate în ultimele 3 luni a fost 80 la sută (Grafic 10), iar valoarea medie a LTV pentru stocul total de credite imobiliare a fost de 86 la sută, acestea situându-se la aproximativ aceleași niveluri ca în trimestrul anterior (T3/2014), Grafic 11.

În T4/2014, gradul mediu de îndatorare pentru creditele nou acordate a fost în jurul valorii de 40 la sută (Grafic 12), iar la nivelul portofoliului total de credite imobiliare, acesta s-a situat în jurul valorii de 45 la sută (Grafic 13).

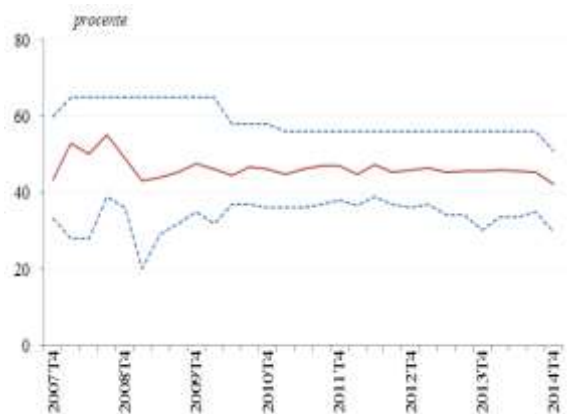
Grafic 10 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

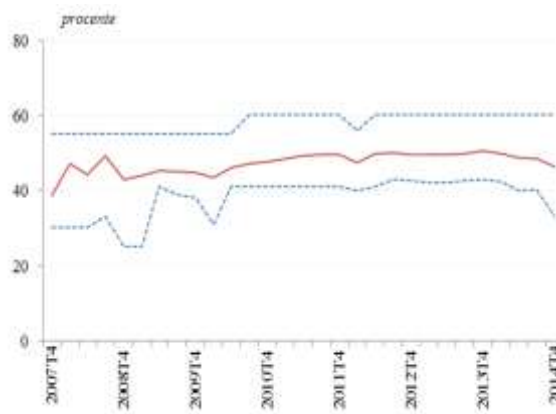
Grafic 11 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

Grafic 12 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

Grafic 13 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

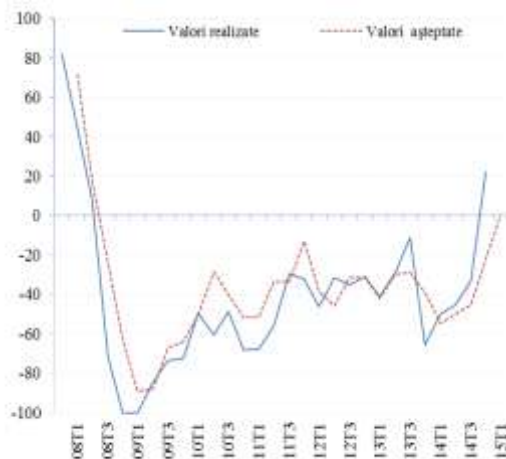

(ii) Evoluția cererii de credite imobiliare și a prețurilor la locuințe

Cererea de credite imobiliare a crescut moderat în T4/2014 (Grafic 15), continuând evoluția din ultimele două trimestre. Băncile anticipează o continuare a traiectoriei ascendente a cererii de credite imobiliare și în trimestrul următor (T1/2015).

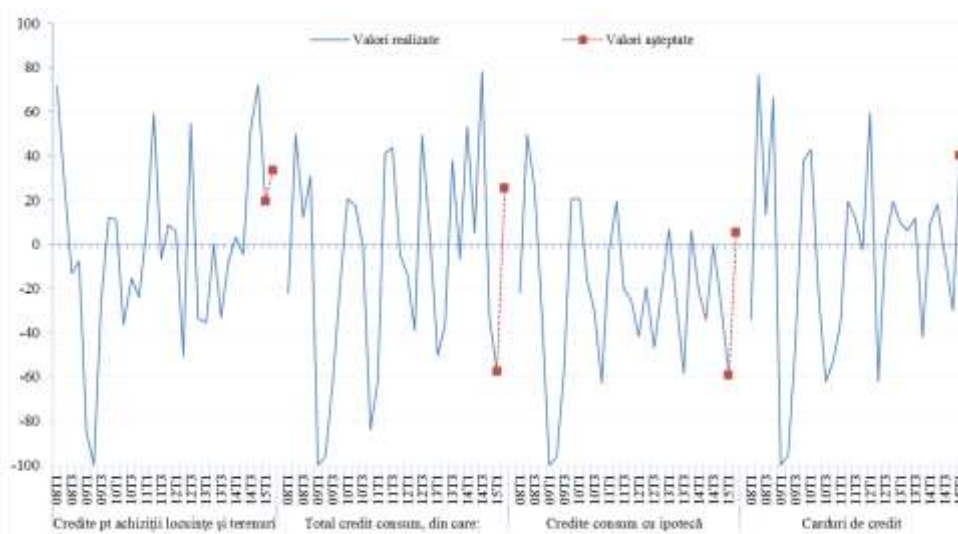
În T4/2014, băncile au indicat, pentru prima dată din T4/2008, o creștere a prețului locuințelor (Grafic 14), anticipând că acesta va rămâne constant în trimestrul următor (T1/2015).

Grafic 14 - Evoluția prețului locuințelor conform aprecierii băncilor (procent net %)

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o majorare a prețului locuințelor

Grafic 15 – Modificarea cererii de credite (procent net (%))

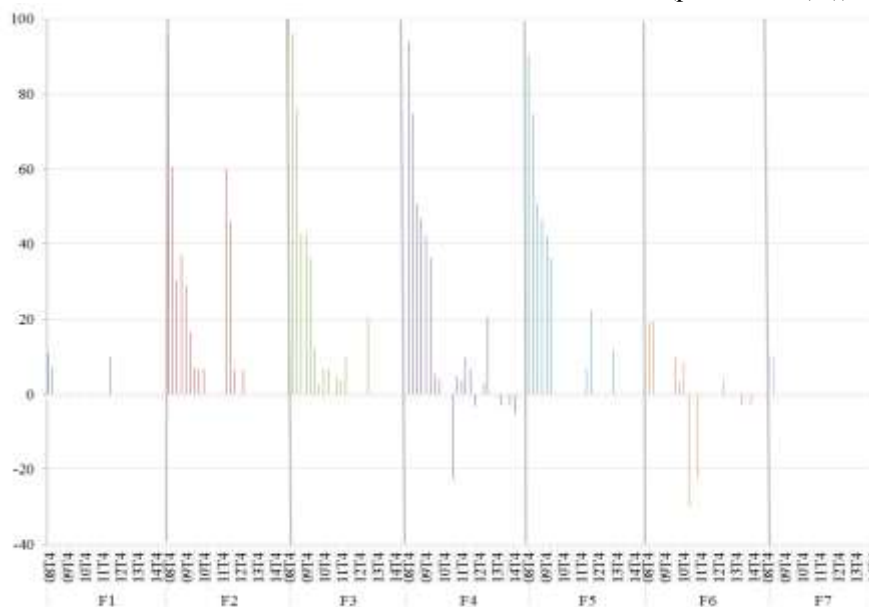

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

B3. Aspecte specifice creditului de consum

Factorii care contribuie la modificarea standardelor creditelor de consum nu au cunoscut modificări semnificative, în T4/2014 (Grafic 16).

Grafic 16 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

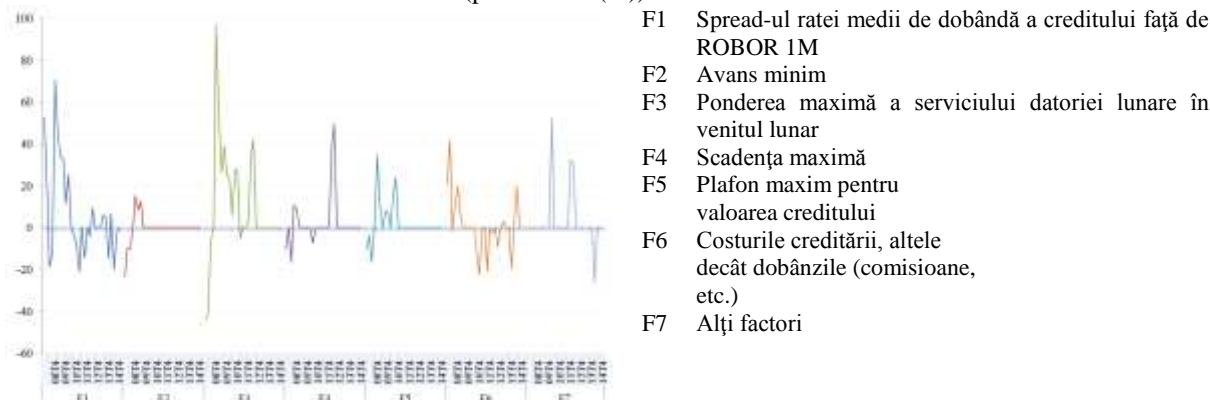
F1 Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii dumneavoastră	F4 Așteptările privind piața imobiliară (modificarea probabilității apariției unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor)
F2 Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR	F5 Modificarea ponderii creditelor neperformante pentru locuințe în portofoliul băncii
F3 Așteptările privind situația economică generală	F6 Modificarea concurenței din sectorul bancar
	F7 Modificarea concurenței din sectorul nebancar

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

Conform instituțiilor de credit, în T4/2014, termenii creditelor de consum s-au menținut constanți, Grafic 17.

Grafic 17 - Termenii creditului de consum (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor creditării

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

În T4/2014, cererea pentru creditele de consum s-a diminuat la nivel agregat, pe fondul scăderii semnificative a creditelor de consum garantate cu ipotecă. Cererea pentru cardurile de credit a crescut (Grafic 15).

Pe termen scurt (T1/2015), băncile anticipează o creștere moderată a cererii de credite de consum, în special pentru cardurile de credit.

(iii) Pierderea în caz de nerambursare (LGD)⁵

În T4/2014, la nivel agregat, pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele populației intrate în starea de nerambursare⁶ a fost de circa 35 la sută. LGD pentru creditele imobiliare și pentru creditele de consum garantate cu ipotecă s-a situat în jurul valorii de 30 la sută, în timp ce pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă și pentru cardurile de credit, LGD a înregistrat valori de circa 60 la sută.

⁵Informația despre LGD trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator și (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD.

⁶ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit),
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.),
- riscurilor asociate creditării,
- cererii de creditare,
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției imobiliare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva **procentului net**.

În cazul întrebărilor care se referă la *standardele de creditare*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăsprit standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la *cererea de credite*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni și așteptările privind următoarele trei luni.